

DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.10.2024.08>
УДК 343.985 (477)

Юрій Попельнюк,

аспірант Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України
м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7134-4093>,
e-mail: yurii77189@gmail.com

Класифікація засобів нейтралізації протидії, що вчиняється під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів

У статті за результатами аналізу наукової літератури систематизовано та класифіковано типові форми протидії розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів, а також засоби, що реалізуються з метою їх нейтралізації. Форми протидії розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів класифіковано за такими критеріями, як: 1) спрямованість дій суб'єкта, який чинить протидію; 2) етап розслідування, на якому вчиняється протидія; 3) характер учинюваного впливу на об'єкт протидії; 4) статус суб'єкта, котрий вчиняє протидію; 5) кількість суб'єктів, що вдаються до протидії та характер взаємозв'язків між ними; 6) складність вчинюваних дій з метою протидії; 7) характер скоєних особою дій та ін. Засоби нейтралізації протидії розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів згруповані на підставі таких класифікаційних критеріїв, як: процесуальна регламентація; правова природа явища; за суб'єктом, уповноваженим на реалізацію; за процесуальною природою реалізованого засобу; залежно від застосування тактичних прийомів і науково-технічних засобів тощо.

Ключові слова: корисливо-насильницький злочин, протидія, досудове розслідування, засіб, кримінальний процесуальний засіб, криміналістична тактика.

Постановка наукової проблеми. Розслідування, що здійснюється в умовах протидії майже завжди характеризується конфліктом, який з погляду криміналістичної тактики необхідно нейтралізувати, адже це позначається на загальному часі проведення розслідування, його складності, низці процесуальних дій, які необхідно провести, психоемоційному стані сторін кримінального провадження й окремих його учасників. Оскільки діяння, спрямовані на протидію досудовому розслідуванню можуть бути як законними, так і незаконними необхідно постійно вдосконалювати систему засобів, котра може реалізовуватися в цілях подолання протидії. При цьому важливо, щоб така система відповідала положенням чинного кримінального процесуального законодавства, була ефективною та відповідала запитам слідчо-судової практики.

Нашу увагу привертає проблематика протидії корисливо-насильницьким злочинам, які посягають на важливі суспільні інтереси, характеризуються високим рівнем суспільної небезпеки та є доволі поширеною навіть в умовах особливих правових режимів, зокрема, в умовах дії воєнного стану. Ураховуючи, що під час досудового розслідування нерідко вчиняється протидія кримінальній процесуальній діяльності представників сторони обвинувачення, у тому числі вчинювана представниками злочинних угруповань, важливо визначити ті засоби нейтралізації протидії розслідуванню, до яких слід вдаватися під час розслідування

Юрій Попельнюк

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного конкретного гранту від державних, комерційних чи некомерційних організацій.

Відмова від відповідальності

Фінансуюча організація не брала участі в розробці дизайну дослідження, зборі та аналізі даних, прийнятті рішення про публікацію або підготовці рукопису.

Учасники дослідження

Автор брав участь виключно в інтелектуальній дискусії, що лежить в основі цієї роботи, вивченні судової практики, написанні та редагуванні, а також бере на себе відповідальність за зміст та інтерпретацію.

Декларація про конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Yurii Popelniuk

CLASSIFICATION OF MEANS OF NEUTRALIZING COUNTERACTION COMMITTED IN THE COURSE OF INVESTIGATION OF SELFISHLY VIOLENT CRIMES

The article systematizes and classifies the typical forms of counteraction to the investigation of mercenary-violent crimes, as well as the means used to neutralize them, based on the results of the analysis of scientific literature. The forms of counteracting the investigation of selfishly violent crimes are classified according to the following criteria: 1) the direction of the actions of the subject who is counteracting; 2) the stage of the investigation at which the counteraction is made; 3) the nature of the impact on the object of counteraction; 4) the status of the subject who is counteracting; 5) the number of subjects who are counteracting and the nature of the relationship between them; 6) the complexity of the actions taken to counteract; 7) the nature of the actions committed by the person, etc. The means of neutralizing counteraction to the investigation of selfishly violent crimes are grouped on the basis of such classification criteria as: procedural regulation; legal nature of the phenomenon; by the entity authorized to implement; by the procedural nature of the implemented means; depending on the use of tactical techniques and scientific and technical means, etc.

Keywords: mercenary-violent crime, counteraction, pre-trial investigation, means, criminal procedural tool, forensic tactics.

Класифікація засобів нейтралізації протидії, що вчиняється під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів

корисливо-насильницьких злочинів. Тож з огляду на те, що наукове знання слід будувати за певними законами, а його ознаками є систематизованість та обґрунтованість, вважаємо за потрібне звернутися до методу класифікації, адже саме йому притаманне прагнення до повноти, ясного уявлення про основи систематизації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вчені вже давно приділяють ґрунтовну увагу дослідженню й розробленню окремих аспектів криміналістичного вчення про протидію досудовому розслідуванню та її нейтралізацію. Комплексно до розв'язання таких питань підійшли О. В. Александренко, І. В. Грицюк, Р. В. Мудрецький, О. І. Ромців, В. М. Плетенець, М. С. Чесакова, Р. М. Шехавцов, Б. В. Щур та ін. Водночас проблематика протидії розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів розглядалася лише епізодично. На початку 2000-х основи подолання протидії розслідуванню корисливо-насильницької злочинів, учинених злочинними угрупованнями визначили В. К. Лисиченко та Р. М. Шехавцов. Форми протидії виявленню та розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів, учинених неповнолітніми визначила О. В. Федосова. Багато інших вчених хоча й приділяли увагу проблематиці протидії корисливо-насильницьким злочинам, однак опосередковано підходили до систематизації засобів нейтралізації протидії досудовому розслідуванню. У зв'язку з цим, окреслений напрям наукової розвідки потребує активізації.

Мета статті — розробити класифікацію засобів нейтралізації протидії розслідуванню корисливо-насильницьких злочинів.

Викладення основного матеріалу дослідження. У науковій літературі висвітлюються різні підходи до визначення та класифікації засобів нейтралізації протидії досудовому розслідуванню. Узагалі-то автори порізного їх і називають (засобами, заходами тощо), тому відсутнє і їх легальне або принаймні теоретичне визначення.

Спроби розтлумачити дефініцію поняття «засоби подолання протидії розслідуванню» здійснив у своєму дослідженні Р. М. Шехавцов. Автор, зокрема, визначив, що «криміналістичними засобами подолання протидії розслідуванню у формі приховування даних про подію злочину та причетних до нього осіб є розроблювані або пристосовані в криміналістиці для потреб розслідування злочинів методи, тактичні операції, прийоми й технічні засоби, що сприяють пізнанню обставин події злочину та пов'язаних з ним конкретних супутніх йому явищ у вигляді негативних обставин, характерних для протидії розслідуванню»¹. Тобто вченим до таких засобів віднесено методи, тактичні операції, прийоми й технічні

засоби. Текстуальний аналіз напрацювань ученого дозволяє констатувати, що такі засоби ним диференційовано на дві підгрупи, а саме: 1) засоби подолання протидії у формі приховування даних про злочин і причетних до нього осіб; 2) засоби подолання протидії розслідуванню у формі втручання в розслідування шляхом схилення до прийняття рішень і провадження слідчих дій, що не відповідають процесуальним вимогам.

У подальших дослідженнях Р. М. Шехавцов разом із В. К. Лисиченко запро-

¹ Шехавцов Р. М. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів і засоби їх подолання (за матеріалами) кримінальних справ про вимагання, вчинені організованими групами, злочинними організаціями : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2003. С. 104.

понував систему засобів подолання протидії розслідуванню класифікувати на такі, як:

- нормативно-правові засоби — норми кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного, кримінально-виконавчого права та оперативного-розшукового законодавства, які утворюють міжгалузевий інститут подолання протидії розслідуванню;

- криміналістичні засоби — методи й засоби криміналістичної техніки, прийоми тактики, їх сукупності, об'єднані єдиним тактичним задумом (тактичні операції), спрямовані на подолання протидії розслідуванню².

Попри те, що інші автори надалі продовжили досліджувати проблематику протидії розслідуванню, це не вирішило попередніх неузгодженостей. Так, у роботі О. В. Александренко запропоновано систему практичних дій щодо нейтралізації будь-яких форм протидії розслідування представляти у вигляді: 1) заходів подолання протидії, що належать до компетенції правоохоронних органів; 2) заходів, проведених із залученням сил держави та суспільства³.

Б. В. Щур при дослідженні протидії, що вчиняється організованими групами, вказує про «тактичні основи усунення протидії розслідуванню». Оскільки розголошення слідчої таємниці та слідчі помилки визначаються ним, як чинники, котрі використовуються суб'єктами, що здійснюють протидію, на свою користь, то вченим приділено увагу і тактичним рекомендаціям їх усунення. Зокрема, розроблено тактичні правила дотримання слідчої таємниці, визначено типові слідчі помилки («помилки, пов'язані з діагностикою характеру злочину та визначенням загальних напрямків розслідування; помилки, пов'язані з обранням тактичних засобів») та заходи щодо їх попередження⁴. Також до тактичних напрямів, котрі сприяють нейтралізації розслідуванню», автор відносить тактику викриття неправди в показаннях; тактику забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства.

О. І. Ромців у своєму дослідженні вже оперує поняттям «засоби подолання протидії розслідуванню», серед яких виокремлює: 1) правові, які поділяються на кримінально-правові заходи та процесуальні заходи; 2) організаційно-тактичні заходи⁵.

В. В. Піддубний указує про правові й організаційні засади подолання протидії розслідуванню економічних злочинів⁶, однак очевидно, що категорію засади доцільно використовувати в контексті криміналістичного забезпечення, а не практичних дій.

Розгалужена система засобів приведена в дослідженні І. В. Грицюка. Відповідно до позиції автора, такими є окремі слідчі (розшукові) дії, спеціальні знання (у формах призначення судових експертиз, участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій, дослідженні речових доказів, призначенні перевірок, наданні технічної допомоги, консультацій), можливості медіа (раніше — засобів масової інформації) тощо⁷.

Yurii Popelniuk

KLASSIFIZIERUNG DER MITTEL ZUR NEUTRALISIERUNG VON GEGENMASSNAHMEN, DIE BEI DER UNTERSUCHUNG VON EGOISTISCHEN GEWALTDELIKTEN EINGESETZT WERDEN

Ausgehend von den Ergebnissen der Analyse der wissenschaftlichen Literatur systematisiert und klassifiziert der Artikel typische Formen der Gegenwirkung bei der Untersuchung von egoistischen Gewaltverbrechen sowie die zu ihrer Neutralisierung eingesetzten Mittel. Die Formen der Gegenwehr bei der Aufklärung von Söldnergewaltdelikten werden nach folgenden Kriterien klassifiziert: 1) Richtung der Handlungen des gegenwirkenden Subjekts; 2) Stadium der Untersuchung, in dem die Gegenwirkung begangen wird; 3) Art der Auswirkung auf das Objekt der Gegenwirkung; 4) Status des gegenwirkenden Subjekts; 5) Anzahl der gegenwirkenden Subjekte und Art der Beziehung zwischen ihnen; 6) Komplexität der zur Gegenwirkung ergriffenen Maßnahmen; 7) Art der von der Person begangenen Handlungen usw. Die Mittel zur Neutralisierung der Gegenmaßnahmen bei der Untersuchung von Söldnergewaltverbrechen werden auf der Grundlage solcher Klassifizierungskriterien gruppiert wie: Verfahrensregelung; rechtliche Natur des Phänomens; durch die zur Durchführung befugte Stelle; durch die verfahrensmäßige Art der eingesetzten Mittel; je nach Verwendung taktischer Techniken und wissenschaftlicher und technischer Mittel usw.

S t i c h w o r t e :
Söldnergewaltverbrechen,
G e g e n m a ß n a h m e n ,
Ermittlungsverfahren, Mittel,
straßprozessuales Instrument, forensische Taktik.

² Лисиченко В. К. Проблеми теорії та практики подолання протидії розслідуванню окремих різновидів злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями: монографія / В. К. Лисиченко, Р. М. Шехавцов. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Луганськ : РВБ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С. 283.

³ Александренко О. В. Криміналістичні проблеми подолання протидії розслідуванню : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2004. С. 78-79.

⁴ Щур Б. В. Тактика усунення протидії розслідуванню злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2005. С. 154-155.

⁵ Ромців О. І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2016. С. 6-7.

⁶ Піддубний В. В. Подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2020. С. 137.

⁷ Грицюк І. В. Протидія розслідуванню злочинів у сфері оподаткування : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2012. 259 с.

CLASSIFICATION DES MOYENS DE NEUTRALISATION DES CONTRE-ACTIONS COMMISES DANS LE CADRE D'UNE ENQUÊTE SUR DES CRIMES ÉGOÏSTEMENT VIOLENTS

Sur la base des résultats de l'analyse de la littérature scientifique, l'article systématise et classe les formes typiques de contre-action dans le cadre d'enquêtes sur des crimes égoïstement violents, ainsi que les moyens utilisés pour les neutraliser. Les formes de contre-action à l'enquête sur les crimes égoïstement violents sont classées selon les critères suivants : 1) direction des actions du sujet qui contre-agit ; 2) stade de l'enquête auquel la contre-action est commise ; 3) nature de l'impact sur l'objet de la contre-action ; 4) statut du sujet qui contre-agit ; 5) nombre de sujets qui contre-agissent et nature de la relation entre eux ; 6) complexité des actions entreprises pour contre-agir ; 7) nature des actions commises par la personne, etc. Les moyens de neutralisation de la contre-action dans le cadre de l'enquête sur les crimes violents commis par des mercenaires sont regroupés sur la base de critères de classification tels que : la réglementation procédurale ; la nature juridique du phénomène ; l'entité autorisée à mettre en œuvre ; la nature procédurale des moyens mis en œuvre ; l'utilisation de techniques tactiques et de moyens scientifiques et techniques, etc.

Mots clés : criminalité violente mercenaire, contre-attaque, enquête préliminaire, moyens, outil de procédure pénale, tactique médico-légale.

Класифікація засобів нейтралізації протидії, що вчиняється під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів

Є. Ю. Бузоверя поряд із типовими заходами нейтралізації протидії розслідуванню, що здійснюється злочинними угрупованнями, пропонує виокремлювати загальні та спеціальні⁸.

М. С. Чесакова окрім проведення процесуальних дій, як засобу подолання протидії, вказує на перспективність впровадження у діяльність представників сторони обвинувачення, електронних інформаційних ресурсів, зокрема універсальної системи обміну цифровою інформацією між правоохоронними органами⁹.

Грунтовно до визначення організаційно-тактичних заходів виявлення та подолання протидії, що можуть бути реалізовані під час оперативно-розшукового забезпечення розслідування корисливо-насильницьких злочинів, підійшла О. В. Федосова. Вчена віднесла до групи таких: 1) оперативні комбінації, спрямовані на зашифровування джерел оперативної інформації й матеріалів, що надходять від них до правоохоронних органів, створення ситуації підозри та недовіри між неповнолітніми учасниками злочинної групи; 2) оперативне впровадження конфідентів для виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності до організованої групи, злочинної організації (ст. 272 КПК України); 3) проведення негласних слідчих (розшукових) дій; 4) використання оперативної інформації для підготовки та проведення тактичної операції «Затримання», спрямованої на застосування ефекту раптовості для затримання «на гарячому» членів злочинних груп неповнолітніх; 5) підготовка та проведення тактичної операції «Захист свідків»; 6) використання засобів масової інформації для дезінформації злочинців щодо найближчих планів оперативних і слідчих підрозділів, умисне поширення даних про захоплення помилковою версією, здатною відвернути увагу злочинців від слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на протидію злочинній діяльності; 7) відсторонення працівників слідчих та оперативних підрозділів від розслідування і передача матеріалів кримінального провадження слідчим іншого територіального органу за наявності обґрунтованих для цього підстав; 8) організація належного контролю за недопущенням розголошення даних оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування¹⁰. Не заперечуючи ґрунтовності проведених авторкою наукових пошуків, зауважимо, що не всі виокремлені нею заходи є власне «оперативно-розшуковими». Серед визначених нею містяться власне кримінальні процесуальні, зокрема, відсторонення слідчого від здійснення досудового розслідування та кримінально-правові, наприклад, притягнення до відповідальності за розголошення відомостей досудового розслідування тощо.

Таким чином, лише деякі вчені здійснювали спроби систематизувати засоби нейтралізації протидії досудовому розслідуванню. Перш ніж класифікува-

⁸ Бузоверя Є. В. До питання нейтралізації протидії виявленню та розслідуванню злочинів // Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 18-19 травня 2018 р.). Суми : Видавничий дім «Ельбуратор». С. 88.

⁹ Чесакова М. С. Протидія розслідуванню злочинів та шляхи її подолання на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2019. С. 200-203.

¹⁰ Федосова О. В. Оперативно-розшукове забезпечення подолання протидії виявленню і розслідуванню злочинів, що вчиняються за участю неповнолітніх. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 3 (69). Т.3. С. 185. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.3.3.30>.

Yurii Popelniuk

**KLASYFIKACJA ŚRODKÓW
NEUTRALIZUJĄCYCH
PRZECIWDZIAŁANIE
POPEŁNIONE W TOKU
ŚLEDZTWA W SPRAWIE
PRZESTĘPSTW Z UŻYCIEM
PRZEMOCY NA TLE
EGOISTYCZNYM**

Opierając się na wynikach analizy literatury naukowej, w artykule usystematyzowano i sklasyfikowano typowe formy przeciwdziałania w śledztwach dotyczących przestępstw z użyciem przemocy, a także środki stosowane do ich neutralizacji. Formy przeciwdziałania ściganiu przestępstw z użyciem przemocy zostały sklasyfikowane według następujących kryteriów: 1) kierunek działań podmiotu, który przeciwdziała; 2) etap śledztwa, na którym przeciwdziałanie jest popełniane; 3) charakter wpływu na przedmiot przeciwdziałania; 4) status podmiotu, który przeciwdziała; 5) liczba podmiotów, które przeciwdziałają i charakter relacji między nimi; 6) złożoność działań podejmowanych w celu przeciwdziałania; 7) charakter działań popełnionych przez osobę itp. Środki neutralizacji przeciwdziałania w śledztwie w sprawie przestępstw z użyciem przemocy najmniej są pogrupowane na podstawie takich kryteriów klasyfikacji, jak: regulacja proceduralna; charakter prawny zjawiska; przez podmiot uprawniony do realizacji; przez proceduralny charakter wdrożonych środków; w zależności od zastosowania technik taktycznych i środków naukowo-technicznych itp.

Słowa kluczowe: przestępczość z użyciem przemocy, przeciwdziałanie, postępowanie przygotowawcze, środki, narzędzie karnoprocesowe, taktyka kryminalistyczna.

ти ті, що притаманні злочинам, досліджуванам нами, слід визначити ті з них, що є найбільш апробованими в правозастосовній діяльності. Адже як слушно вказує Р. М. Шехавцов, для пізнання сутності та змісту протидії розслідуванню необхідно: 1) знайти та виокремити з існуючої інформації про подію злочину та хід його розслідування дані, котрі свідчать про підготування, застосування конкретного способу протидії певною особою (особами); 2) визначити характер впливу застосованого способу протидії на всебічність, повноту й об'єктивність пізнання обставин події злочину¹¹.

Передусім відзначимо, що протидія під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів, як правило, здійснюється у таких формах:

- 1) залежно від спрямованості дій суб'єкта, який чинить протидію:
  - приховування даних про подію злочину та причетних до його вчинення осіб;
  - знищення слідів кримінально протиправної діяльності, їх підроблення та приховування;
  - втручання в розслідування з метою незаконного впливу на представників сторони обвинувачення, експертів, спеціалістів задля ухвалення ними незаконних процесуальних рішень, неправдивих висновків тощо;
  - розголошення даних досудового розслідування, що може позначитися на подальших можливостях збирання та фіксації доказів тощо;
- 2) залежно від етапів розслідування, на якому вчиняється протидія:
  - перешкоджання виявленню ознак кримінального правопорушення та їх фіксації;
  - котра спрямована на унеможливлення проведення першочергових слідчих (розшукових) та інших дій;
  - вчинена на початковому етапі розслідування;
  - здійснювана на наступному етапі розслідування;
- 3) залежно від характеру вчинюваного впливу на об'єкт протидії:
  - безпосередня;
  - опосередкована;
- 4) залежно від статусу суб'єкта, котрий вчиняє протидію:
  - протидія від учасника кримінального провадження;
  - протидія з боку особи, яка не пов'язана з подією злочину;
- 5) за кількістю суб'єктів і характером взаємозв'язків між ними:
  - вчинювана одним суб'єктом;
  - здійснена групою осіб;
  - реалізована учасниками злочинних угруповань;
- 6) залежно від складності вчинюваних дій:
  - протидія, реалізована у вигляді одиничних дій;
  - вчинена шляхом проведення комплексу дій (діянь);
- 7) за характером скоєних особою дій:
  - законна та незаконна;
  - активна (реалізована у вигляді дій) і пасивна (вчинена шляхом бездіяльності);
- 8) за місцезнаходженням суб'єкта в системі кримінальних процесуальних відносин:
  - зовнішня;
  - внутрішня;
- 9) залежно від процесуального статусу суб'єкта, на якого спрямована протидія: слідчий, оперативний працівник, експерт, спеціаліст тощо. Також можлива диференціація форм протидії розслідуванню і за іншими підставами, проте вважаємо, що ми навели ті, що мають найбільш вагоме

¹¹ Шехавцов Р. М. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів і засоби їх подолання (за матеріалами) кримінальних справ про вимагання, вчинені організованими групами, злочинними організаціями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2003. С. 108-109.

криміналістичне значення. Керуючись визначеними формами протидії розслідуванню корисливо-навальницьких злочинів, вважаємо за можливе перейти до класифікації засобів нейтралізації протидії.

Вважаємо, що засоби нейтралізації протидії розслідуванню корисливо-навальницьких злочинів можуть бути класифіковані на такі різновиди:

- 1) залежно від процесуальної регламентації:
  - процесуальні;
  - непроцесуальні;
- 2) за природою:
  - кримінально-правові;
  - кримінальні процесуальні;
  - організаційні;
- 3) залежно від суб'єкта, який їх реалізує:
  - ті, що застосовуються слідчими;
  - оперативно-розшукові засоби нейтралізації протидії;
  - реалізація яких може бути здійснена і представником органу досудового розслідування, і працівниками оперативних підрозділів;
- 4) залежно від процесуальної природи реалізовано засобу:
  - процесуальна дія;
  - тактична комбінація;
  - тактична операція;
  - судова експертиза;
  - розшуковий захід тощо;
- 5) залежно від застосування тактичних прийомів і науково-технічних засобів:
  - пов'язані з їх застосуванням;
  - ті, які реалізовані без них та ін.

Висновки. Проведені наукові пошуки дозволили систематизувати та класифікувати типові форми протидії розслідуванню корисливо-навальницьких злочинів, а також засоби, що реалізуються з метою їх нейтралізації. Форми протидії розслідуванню корисливо-навальницьких злочинів класифіковано за такими критеріями, як: 1) спрямованість дій суб'єкта, який чинить протидію; 2) етап розслідування, на якому вчиняється протидія; 3) характер учинюваного впливу на об'єкт протидії; 4) статус суб'єкта, котрий вчиняє протидію; 5) кількість суб'єктів, що вдаються до протидії й характер взаємозв'язків між ними; 6) складність вчинюваних дій з метою протидії; 7) характер скоєних особою дій; 8) місцезнаходження суб'єкта в системі кримінальних процесуальних відносин; 9) процесуальний статус суб'єкта, на якого спрямована протидія.

Засоби нейтралізації протидії розслідуванню корисливо-навальницьких злочинів згруповані на підставі таких класифікаційних критеріїв, як: процесуальна регламентація; правова природа явища; за суб'єктом, уповноваженим на реалізацію; за процесуальною природою реалізовано засобу; залежно від застосування тактичних прийомів і науково-технічних засобів тощо. Вважаємо, що перспективи подальших досліджень полягають у визначенні тактичних рекомендацій практичної реалізації згаданих засобів.

References

Aleksandrenko, O. V. (2004). *Kryminalistychni problemy podolannya protydii rozsliduvanniu* : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. 184 s. [in Ukrainian].

- Buzoveria, Ye. V. (2018). Do pytannia neitralizatsii protydii vyivlenniu ta rozsliduvanniu zlochyniv. Aktualni problemy pravovoi nauky i derzhavotvorennia v Ukraini v konteksti pravovoi intehtatsii: materialy XXI mizhnar. naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Sumy, 18-19 travnia 2018 roku). Sumy: Vydavnychiy dim «Eldorado». S. 87-90. [in Ukrainian].
- Hrytsiuk, I. V. (2012). Protydiia rozsliduvanniu zlochyniv u sferi opodatkuvannia : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Irpin. 259 s. [in Ukrainian].
- Lysychenko, V. K. (2012). Problemy teorii ta praktyky podolannia protydii rozsliduvanniu okremykh riznovydiv zlochyniv, vchynenykh orhanizovanymy hrupamy, zlochynnymy orhanizatsiiamy : monohrafiia / V.K. Lysychenko, R.M. Shekhavtsov. Vyd. 2-he, pererob. ta dop. Luhansk : RVV LDUVS im. E.O. Didorenka. 344 s. [in Ukrainian].
- Piddubnyi, V. V. (2020). Podolannia protydii rozsliduvanniu zlochyniv ekonomichnoi spriamovanosti : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv. 260 s. [in Ukrainian].
- Romtsiv, O. I. (2016). Osoblyvosti podolannia protydii pid chas rozsliduvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Lviv. 226 s. [in Ukrainian].
- Fedosova, O. V. (2020). Operatyvno-rozhukove zabezpechennia podolannia protydii vyivlenniu i rozsliduvanniu zlochyniv, shcho vchyniautsia za uchastiu nepovnolitnikh. *Derzhava ta rehiony*. Seriia: Pravo. № 3 (69). T.3. S. 181-187. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.3.3.30>. [in Ukrainian].
- Chesakova, M. S. (2019). Protydiia rozsliduvanniu zlochyniv ta shliakhy yii podolannia na stadii dosudovoho rozsliduvannia : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv. 251 s. [in Ukrainian].
- Shekhavtsov, R. M. (2003). Formy ta sposoby protydii rozsliduvanniu zlochyniv i zasoby yikh podolannia (za materialamy) kryminalnykh sprav pro vymahannia, vchyneni orhanizovanymy hrupamy, zlochynnym orhanizatsiiamy : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. 238 s. [in Ukrainian].
- Shchur, B. V. (2005). Taktyka usunennia protydii rozsliduvanniu zlochyniv, shcho vchyniautsia orhanizovanymy zlochynnym hrupamy : dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.09. Kharkiv. 197 s. [in Ukrainian].

Received by Editorial Board: 21.11.2024

Suggested Citation:

Попельнюк, Ю. (2024). Класифікація засобів нейтралізації протидії, що вчиняється під час розслідування корисливо-наси́льницьких злочинів. *Архів кримінології та судових наук*. 2 (10). 113-119. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.10.2024.08>